

ONTWIKKELINGSMOGELIJKHEDEN VOOR ZEELAND.

Over trends, plannen, beelden en scenario's

Slotbijeenkomst debatreeks PvdA Zeeland

prof.dr. P.H. Pellenbarg
Urban & Regional Studies Institute
Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen
Rijksuniversiteit Groningen

ONTWIKKELINGSMOGELIJKHEDEN VOOR ZEELAND

- TRENDS
wat is besproken in de eerdere debatten
- PLANNEN
wat wil de provincie Zeeland zelf tot dusverre
(en past dat bij de waargenomen trends?)
- BEELDEN
hoe wordt er van buitenaf tegen aangekeken
- SCENARIO'S
welke concrete keuzes dienen zich aan

1. TRENDS

wat is besproken in de
eerdere debatten?

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

TRENDS

besproken in de voorgaande debatten

BOEKEMA <i>economische ontwikkelingen</i>	KLAMER <i>economie en cultuur</i>	ALLAERT <i>economie en transport</i>
Kansrijke diensten	Sociaal kapitaal	Logistiek vs transport
Ontwikkelings assen	Cultuur als vestigingsfactor	Ruimtelijke schaal
Nationale beleidskeuzes	Regionale identiteit	Ruimtelijke oriëntatie

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

BOEKEMA: economische ontwikkelingstrends

- Kansrijke diensten
- Kennisdiensten
Creatieve diensten
Toerisme
- Ontwikkelings-assen
- Grootschaliger denken
Assen lopen buiten Zeeland
Infrastructuur alleen is niet (meer) genoeg
- Nationale beleidskeuzes
- Stedelijke netwerken
Keuze voor Randstad
Lokale/region. beleidsruimte

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

KLAMER : economie en cultuur

- Sociaal kapitaal
- Middel om sociale waarde te creëren = belangrijk complement van economische waarde
- Cultuur als vestigingsfactor
- Bedrijven kiezen hun vestigingsplaatsen niet alleen op basis van puur economische overwegingen
- Regionale identiteit
- Belangrijk uitgangspunt voor waarde-creatie; 3 dimensies
1) wat *ben* je? 2) wat *lijk* je
3) wat *wil* je zijn

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

ALLAERT: economie en transport

- Logistiek versus transport
- Ruimtelijke schaal vd logistieke organisatie
- Ruimtelijke oriëntatie
- Transportkosten gemiddeld 1 of 2% vd productiekosten, logistieke kosten soms 20%
- Grootste waardecreatie niet op de hoogste (1e) maar op het 2e en 3e niveau
- Hoofd-oriëntatie in de transportstromen op Oost-West of Noord-Zuid?

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

TRENDS: aansluiting bij wetenschappelijk debat over economie en ruimte

- Nieuwe *institutionele* benadering in de wetenschappen economie en economische geografie:
 - netwerken en clusters
 - economische structuren ingebed in sociale
 - *codified* versus *tacit* knowledge
 - the *learning region*
 - zachte factoren belangrijk bij econ. ontw.
(*kennis, woonklimaat, landschap, cultuur, en bovenal: vertrouwen*)
- the 'cultural turn' in economic geography!

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

TRENDS: SYNTHESE

<i>RUIMTE</i>	<i>ECONOMIE</i>	<i>CULTUUR</i>
Denk in grotere geograf.kaders MAAR <i>geen assen in Zeeland</i>	Logistiek als ontwikkelingsfactor MAAR <i>infra alleen is niet genoeg</i>	Cultuur als ontwikkelingsfactor MAAR <i>hoe moet je dat materialiseren?</i>
Meer regionale beleidsruimte MAAR <i>wat kàn de provincie?</i>	Steeds meer een diensteneconomie MAAR <i>waarin kun je dan uitblinken?</i>	Ga uit van regionale identiteit MAAR <i>wat houdt die eigenlijk in?</i>

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

TRENDS: POSITIEBEPALING

<i>RUIMTE</i>	<i>ECONOMIE</i>	<i>CULTUUR</i>
<i>geen assen in Zeeland</i> ligt wel tussen 2 mainports	<i>infra alleen is niet genoeg</i> ned.distributieland als filosofie passé	<i>cultuurfactor materialiseren</i> vooral via wonen & woonmilieu
<i>kracht provin- ciaal beleid</i> vooral niet overschatten	<i>in welke dien-sten uitblinken</i> verwacht niet te veel van toerisme	<i>inhoud regio-nale identiteit</i> aandacht voor beeldvorming

Past dit nu bij de PROVINCIALE PLANNEN?

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

2. PLANNEN

wat wil de provincie Zeeland zèlf eigenlijk
(kijkend naar beleidsnota's en rapporten)
en: past dat bij de waargenomen trends?

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

PROVINCIALE PLANNEN

(i.h.b. betreffende economie en ruimte)

'ALLE ZEILEN BIJ' (GSprogramma 2003-2007)

- Handhaven tweesporenbeleid
 - > *ontwikkeling grote haven terreinen*, maar ook:
 - > *kleine bedrijven in de groenblauwe oase*
- Zeeland wordt *geén corridor voor bedr. vestiging*
- *Vernieuwing & vergroting toeristisch potentieel*
- Arbeidsmarktbeleid voor zwakke groepen
- Streven naar duurzame bedrijventerreinen
- Roosevelt Academy is welkom
- Versterking regionale kwaliteit
- En nog tal van andere open deuren....

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

KEUZES EN CONSEQUENTIES

- Tweesporenbeleid
- Geen corridorontwikk.
- Meer & beter toerisme
- Dit is geen echte keuze.... Welke andere scenario's zijn eigenlijk nog denkbaar?
- Geen gebruikmaking van de strategische positie tussen twee mainports?
- Riskant: toeristische markt groeit weinig, en kwaliteitstoerisme levert weinig op

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

7 TRENDS waarmee tot dusverre kennelijk NIETS gedaan wordt

- Benutting vd strategische ligging tussen mainports
- Focus op logistiek i.p.v. transport
- Bepalen ruimtelijke oriëntatie van economische ontwikkeling (N-Z i.p.v. O-W?)
- Positie kiezen t.o.v. nationale (EZ en RO) doelstellingen
- Regionale identiteit als basis voor ontwikkelings-scenario's
- Ontwikkeling van creatieve en kennis-diensten
- Cultuur benutten als economische potentie

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

3. BEELDEN

hoe wordt er *van buitenaf* tegen de
provincie Zeeland *aangekeken*?

- door economische *beslissers*?
- en door het Nederlandse *publiek*?

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

IDENTITEIT:

1) wat ben je? 2) wat lijkt je? 3) wat wil je zijn?

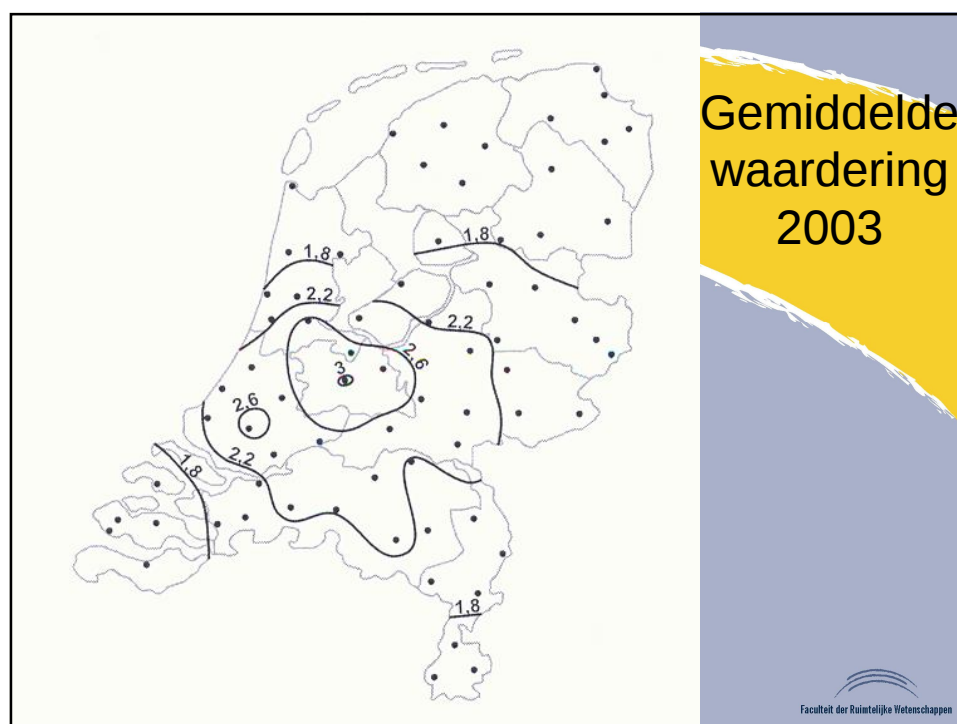
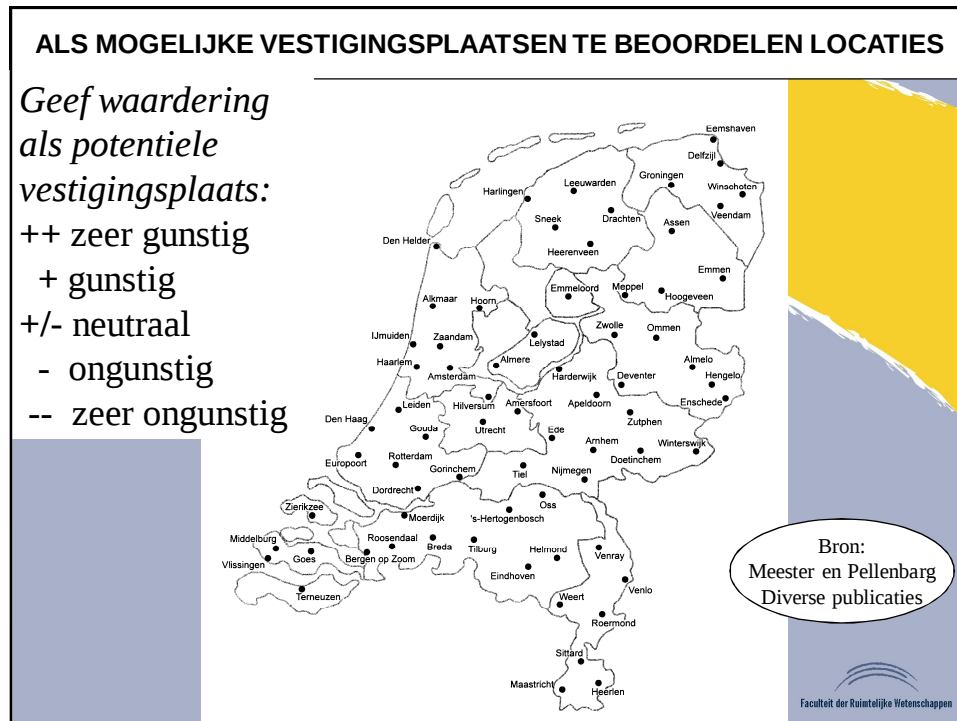
Albert Einstein:
“Facts are facts.....
but perception is reality!”

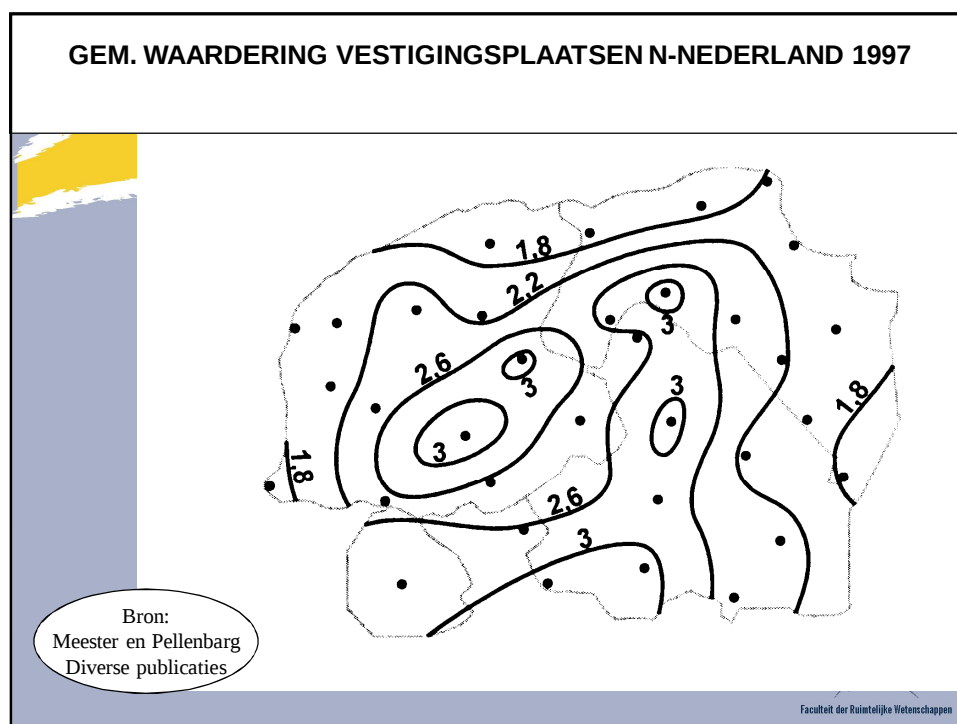
Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

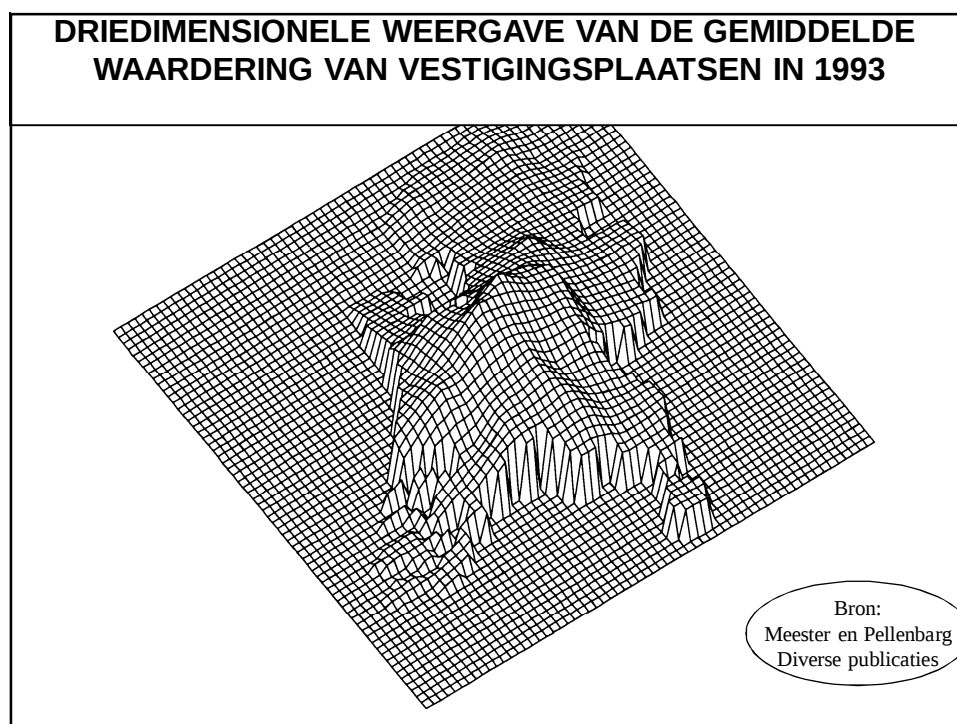
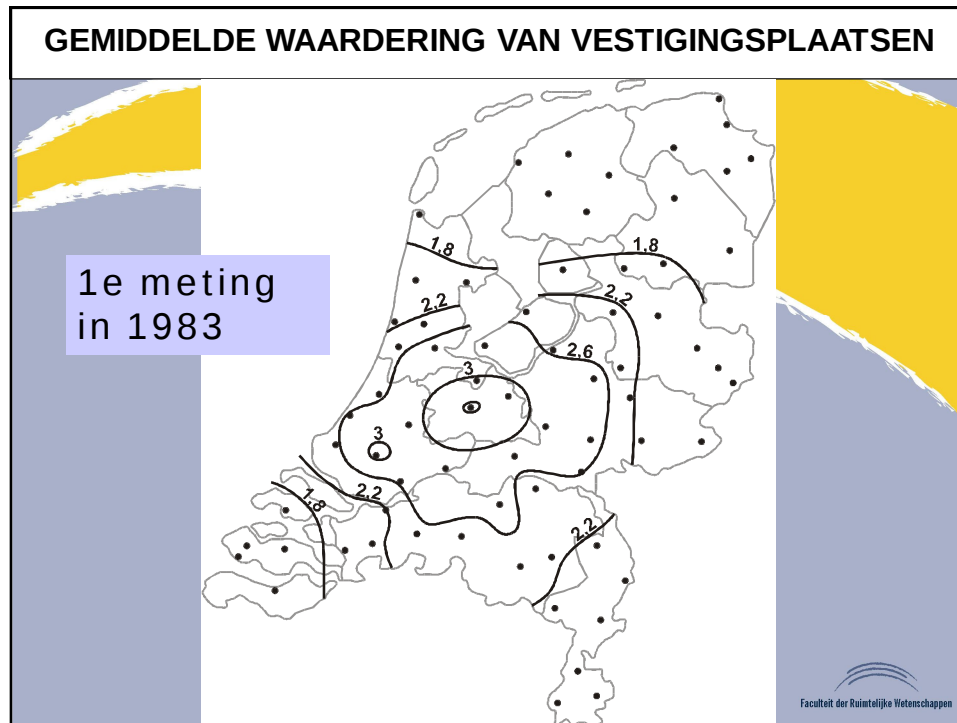
Waardering van vestigingsplaatsen in Nederland gemeten in 1983-1993-2003

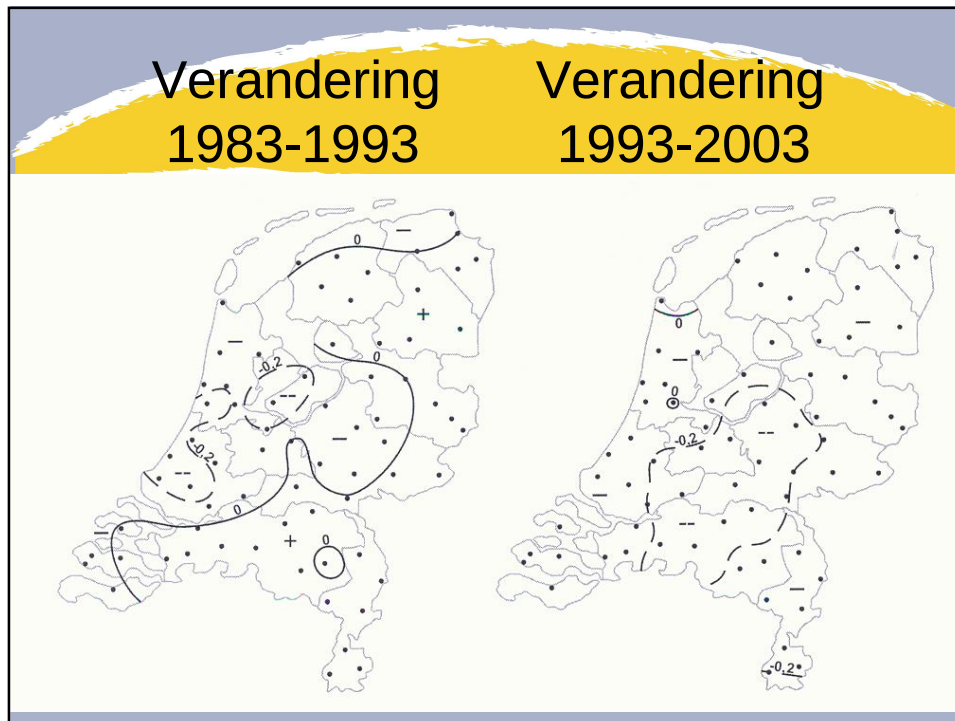
- Steekproef (VVK) van telkens 1800 bedrijven met 10 en meer werkzame personen
- Alleen de sectoren industrie, groothandel, bouw, transport en zakelijke dienstverlening
- Alleen bedrijven met een nationaal of internationaal afzetgebied
- Enqueteformulier in de vorm van een kaart met 70 potentiële vestigingsplaatsen

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

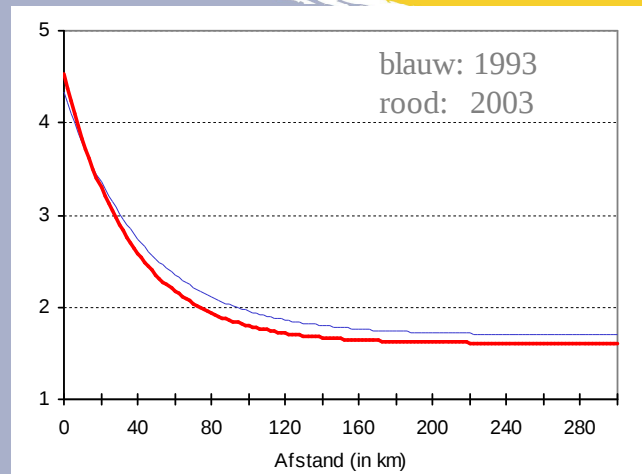

POSITIE vd ZEEUWSE STEDEN in 1993 en 2003

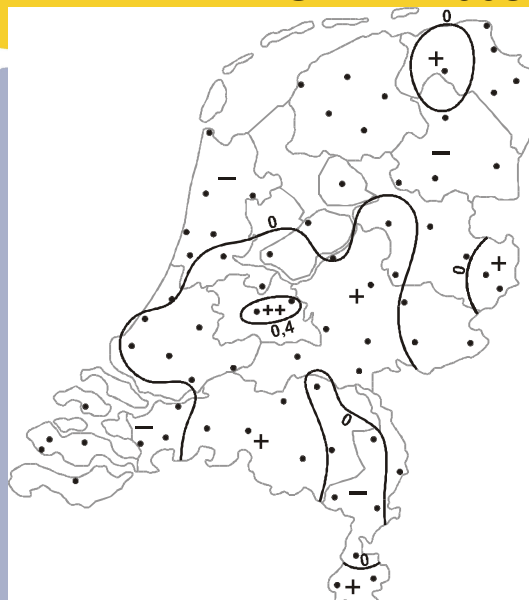
PLAATS	WAARDERING in 2003 (3=NEUTRAAL)	VERANDERING t.o.v. 1993
ZIERIKZEE	1,49	- 0,10
GOES	1,48	- 0,12
VLISSINGEN	1,48	- 0,13
MIDDELBURG	1,45	- 0,12
TERNEUZEN	1,51	- 0,05

Waardering als functie van afstand (modified exponential)

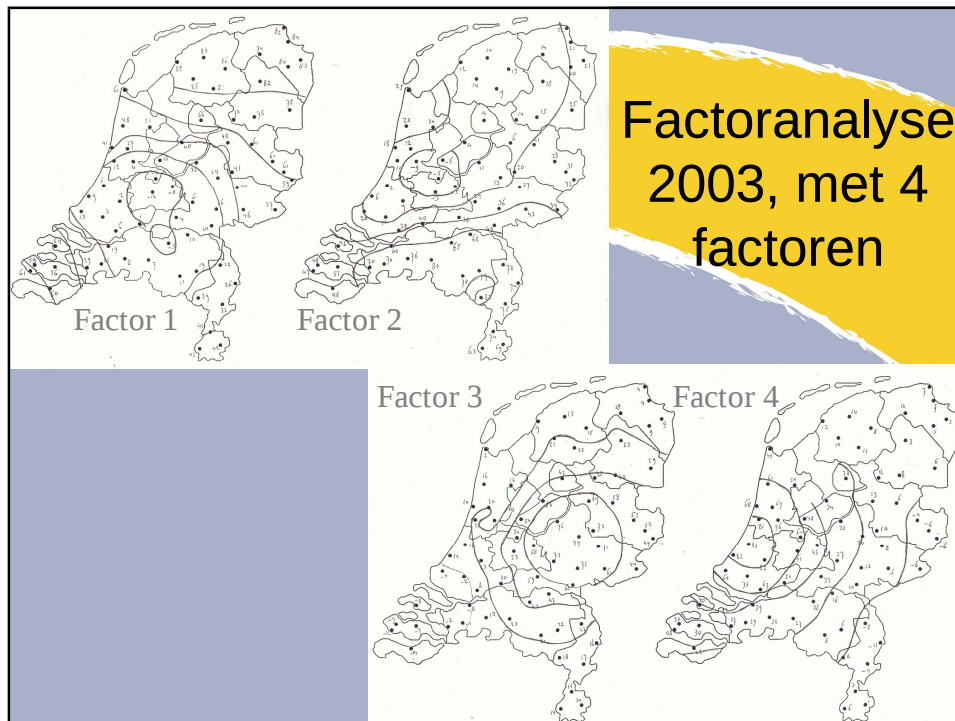

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

VOOR AFSTAND GECORRIGEERDE WAARDERINGEN in 2003

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

PUBLIEKSBEELD ZEELAND: *zijn er gegevens uit metingen rond de Zeeuwse promotiecampagne??*

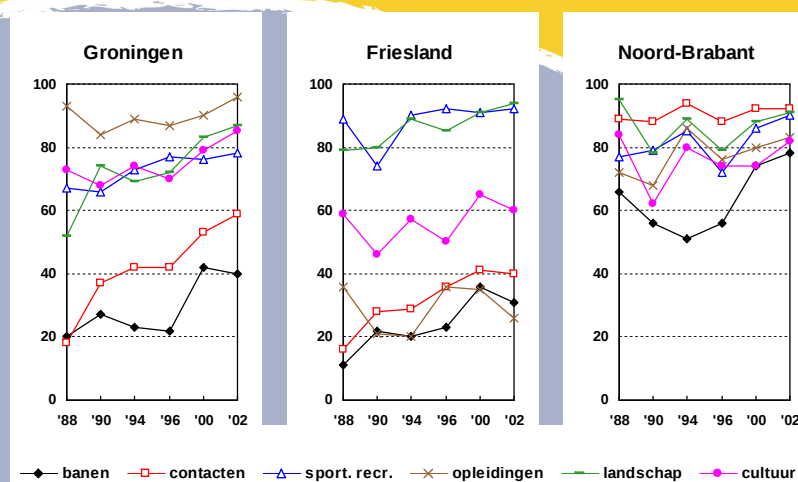
- Voor Groningen zijn die er wel
> effectmetingen sinds 1988 bij de campagne
'Er gaat niets boven Groningen'
- Vergelijkingen mogelijk met Friesland en
N-Brabant, niet met Zeeland
> i.h.b. reacties op 7 stellingen)
- Hoofdconclusie:
> het beeld verandert langzaam maar gestaag,
vooral m.b.t. de punten 'werk' en 'contacten'

Reacties op 7 beweringen

- Past deze bewering bij de provincie Groningen? (c.q. Friesland, N Brabant?)
 - > *Is een provincie waar je gemakkelijk aan goed betaald werk komt*
 - > *Je maakt er makkelijk contacten*
 - Er zijn veel mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding in de sportieve sfeer*
 - Er zijn veel opleidingsmogelijkheden*
 - Is een mooie provincie*
 - Veel mogelijkheden op gebied van cultuur*
 - > *Er is een goed woonklimaat*

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

Relatieve waarde-kengetallen

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

Tussentijdse conclusie m.b.t. beeldvorming

- Geen inzicht zonder *onderzoek!*
- *Verandering* is moeilijk maar mogelijk
- Promotie dient te steunen op concrete *wensbeelden* ('wished identity')
- Voor Zeeland ligt die kennelijk in de herkenning als *woonprovincie*
- Maar die gewenste identiteit is *niet* uit de provinciale beleidsvisie ALLE ZEILEN BIJ af te leiden....

Faculteit der Sociale Wetenschappen

'Rond mijn eenentwintigste heb ik vlakbij zee gewoond, in Den Haag. Dat geef je niet zo maar op. Maar in Zeeland is het allemaal een stuk relaxter. Als commercieel manager van een exportbedrijf in Vlissingen heb ik het natuurlijk druk met m'n werk. Daarbuiten zoek ik rust en ruimte. In Zeeland heb ik het gevonden!'

"JIJ IN ZEELAND?"

'Toen ik in Amsterdam woonde, heb ik altijd geroepen: als ik zwanger ben, ga ik naar Zeeland! Ik wilde ruimte en veiligheid voor m'n kind. In het begin was het voor mij even wennen, maar ik had zo een nieuwe kennissenkring opgebouwd en een leuke baan gevonden. En voor Cherrelin zijn er hartstikke veel vriendjes in de buurt. Zeeland heeft wat wij zochten!'

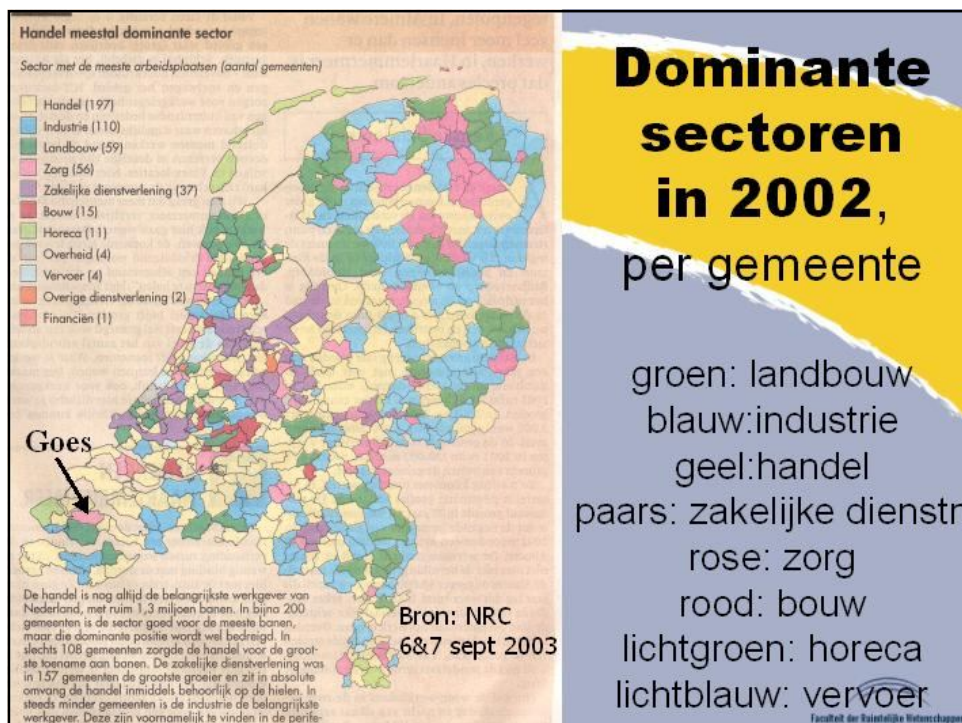
WELKOM IN ZEELAND.

WONEN IN ZEELAND beeld en effect

- In de externe beeldvorming moet de provincie Zeeland het toch meer van het woon- dan van het werk-imago hebben
- Dus: verstandig dat de campagne 'Welkom in Zeeland' daarop inspeelt
- Wonen is óók economie: op 3 inwoners werkt 1 verzorger!
- Woonklimaat wordt steeds belangrijker als vestigingsfactor voor bedrijven!
- In verband met wonen: ZORG-sector 'n steeds belangrijker deel van de economie!

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

woensdag 10 maart 2004 ■ DAGBLAD VAN HET NOORDEN

Noorden als vijftig-plus-reservaa

Florida' van Nederland economisch speerpunt *Dagblad van Noordn 10 Maart 2004*

Het Noorden als lommerrijk parkland- schap vol prive-klinieken, kuuroorden en zorgboerderijen. Als een soort 'Florida van Nederland' zouden vijftigplussers en hulpbehoevenden in Noord-Nederland in een prettige omgeving kunnen wonen en zich ontspannen, en tegelijk medisch be- handeld kunnen worden.

Door Arend van Wijngaarden, redacteur economie

GRONINGEN/MEPPEL ■ In het Noor- den wonen al meer ouderen dan gemiddeld en niet voor niets kennen we hier het begrip Dren- tonieren. De zorg is qua werkge- legenheid al veruit de grootste sector. We hebben ruimte en een aantrekkelijk landschap. En niet onbelangrijk: het Noorden en het ministerie van economische zaken zijn naartop op zoek naar een economisch speerpunt, een focus voor het Noorden.

De plannen om van zorg en welzijn een nieuw economisch speerpunt in het Noorden te ma- ken, spelen in op de groeiende groep vijftigplussers met veel geld en vrije tijd. Ze willen mooi en rustig wonen, maar wel met

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

4. SCENARIO-VORMING

welke ontwikkelingskeuzes
dienen zich aan?

DOELEN

welke ontwikkelingssporen
zijn mogelijk?

**WEG WAARLANGS JE DOELEN BEREIKT:
> SCENARIO'S**

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

KEUZE = VISIE

- ***Samenlevingsvisie***: heeft economie prioriteit, of cultuur? Is het beleid primair gericht op werken of op wonen?
- ***Economische visie***: grote haventerreinen en distributie-activiteiten of kleine bedrijven in groen-blauwe oase
- ***Identiteitsvisie***: werken in de delta, wonen in de groen-blauwe oase, of speeltuin voor de Randstad
- ***Ruimtelijke visie***: ontwikkeling primair Oost-West of Noord-Zuid gericht?
- ***Beleidsvisie***: volgen van Rijksbeleid, of krachtiger provinciaal optreden

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

SCENARIO'S

- **Baseren op nationale richtlijnen?**
- Baseren op eigen strategische keuzes?
- Baseren op eigen sterkten? (SWOT)
- Baseren op globale wereldbeelden?

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

Heeft de rijksoverheid nog wel enigerlei ambitie met het ruimtelijk beleid?
Wat betekent het eigenlijk dat ze 'meer ruimte wil geven aan gemeenten en provincies?

De metamorfose van VROM
 Wat komt er terecht van het nieuwe ruimtebeleid?

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

SCENARIO'S

- Baseren op nationale richtlijnen?
- **Baseren op eigen strategische keuzes?**
- Baseren op eigen sterkten? (SWOT)
- Baseren op globale wereldbeelden?

STRATEGISCHE KEUZES

- *economie of cultuur*
- *wonen of werken*
- *werken in de delta, wonen in de oase, of speeltuin voor de Randstad*
- *grote haventerreinen of kleine bedrijven*
- *oost-west of noord-zuid*
- *primaat van rijk of provincie*

STRATEGISCHE KEUZES

krachtiger beleid voeren op basis van
eigen keuzes en op *provinciaal niveau* ?

- Het Rijk faalt doorgaans bij het willen oplossen van 'grote problemen'
- In Europa wordt het regionale beleidsniveau sterker nu nationale grenzen vervagen
- Maar: ook regionale ontwikkeling is 'pad-afhankelijk' en nauwelijks stuurbaar.....
- Economie is 'mensenwerk', sociaal ingebed en cultureel bepaald, dus:
- Baseer beleidsmatige sturing minder op financiële prikkels en meer op communicatie

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

SCENARIO'S

- Baseren op nationale richtlijnen?
- Baseren op eigen strategische keuzes?
- Baseren op eigen sterkten? (SWOT)
- Baseren op globale wereldbeelden?

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

SWOT ANALYSE*

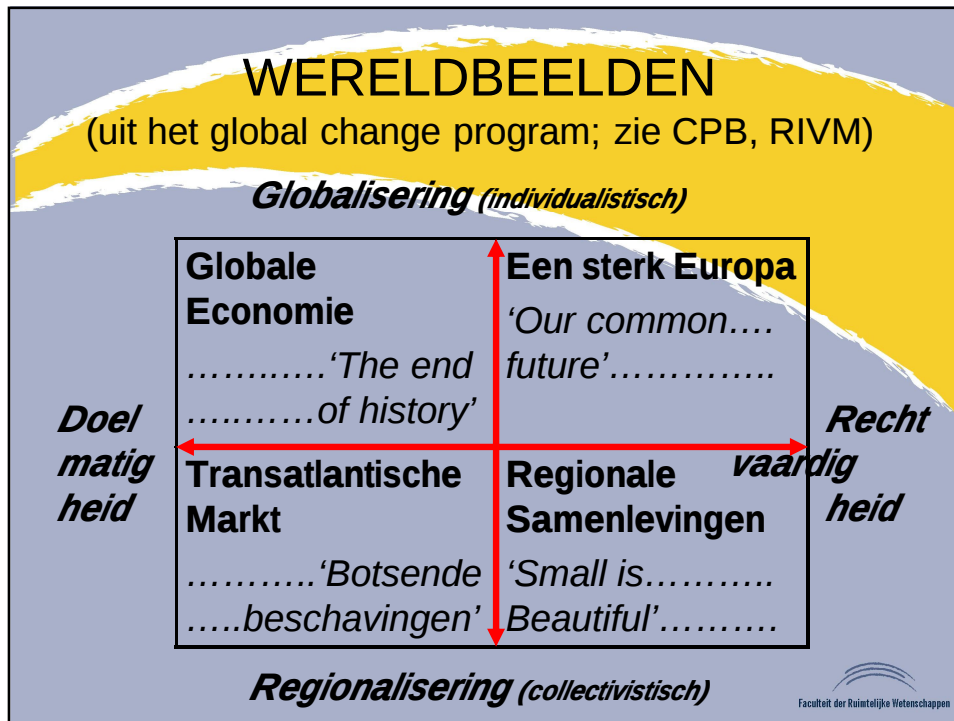
STERKE PUNTEN &KANSEN	ZWAKKE PUNTEN &BEDREIGINGEN
• Hoge toegevoegde waarde havenactiviteiten • Groeiende dienstensector • Sterke recreatiesector • Kansen voor landbouw&visserij • Lage werkloosheid • Geen congestie • Westerscheldetunnel • Woon- en leefklimaat • Milieu en economie	• Eenzijdige sectorstructuur • Borssele en veren sluiten • Weinig zakelijke diensten • T&U netwerken zwak • Vergrijzing van de beroepsbevolking • Dreigend tekort hoogwaardig bedrijfsterein • Infra-knelpunten • Imago: toerisme en natuur

* selectie uit prov.soc.econ. beleidsplan 1998-2002

SCENARIO'S

- Baseren op nationale richtlijnen?
- Baseren op eigen strategische keuzes?
- Baseren op eigen sterkten? (SWOT)
- **Baseren op globale wereldbeelden?**

VIER SCENARIO'S

Sector-oriëntatie Ruimtelijke oriëntatie	WERKEN	WONEN
EXTERN	Nadruk op grootschalige haven- en distributie-activiteiten Sterke industriële clusters Ontwikkeling infra HET WONEN VOLGT HET WERKEN	Ontwikkeling woonfunctie voor de Randstad Groei van de zorgfunctie Grootschalige recreatie tbv de Randstad HET WERKEN VOLGT HET WONEN
INTERN	Nadruk op jonge en kleine bedrijven Groei bestaande bedrijven belangrijker dan aantrekken verplaatsters	Hoogwaardig woon- en zorgklimaat voor beperkte aantallen inwoners Erfgoedontwikkeling en cultuurtoerisme

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen

ONTWIKKELINGSMOGELIJKHEDEN
VOOR ZEELAND

Over trends, plannen, beelden en scenario's
Slotbijeenkomst debatreeks PvdA Zeeland

HARTELIJK DANK VOOR UW AANDACHT!

prof.dr. P.H. Pellenburg
Urban & Regional Studies Institute
Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen
Rijksuniversiteit Groningen